POLİTİKA NOTLARI 42

Yeşil Finans Uygulamaları ve Katılım Bankacılığının Sosyal Boyutu

İlker KOÇ
Mümine Kübra ALTUNTAŞ

ikam
İSLAM İKTİSADI ARAŞTIRMA MERKEZİ

İLKE
ilim kültür eğitim vakfı

 İLKE Yayın No: 138 | ISBN: 978-625-8350-17-3 | E-ISBN: 978-625-8350-18-0 | DOI: http://dx.doi.org/10.26414/pn042

Yeşil Finans Uygulamaları ve Katılım Bankacılığının Sosyal Boyutu

ÖZET

Yeşil finansman, iklim değişikliği ile mücadele başta olmak üzere çevresel faktörlerin iyileştirilmesi ve zararlı ekonomik süreçlerin sonlandırılmasına yönelik faaliyetlerin finansmanı olarak tanımlanmaktadır. Önemi dünya genelinde artmakta olan yeşil finansman, her geçen gün büyüyen bir piyasaya dönüşmektedir. Ülkemizin çeşitli uluslararası anlaşmalar uyarınca taahhüt ettiği yeşil dönüşümü sağlamak üzere, söz konusu piyasalardan kaynak sağlama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda hem ülkemizde yeşil finansman faaliyetlerinin geliştirilmesi hem de uluslararası yeşil finansal piyasalara ulaşılabilmesi için çeşitli altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bununla beraber, yeşil ekonomik dönüşümün neden olacağı ekonomik sorunların hafifletilmesi amacıyla sürdürülebilir finansın bir unsuru olan sosyal finansın da geliştirilmesi gerekmektedir. Sosyal finans ile prensipleri bakımından önemli benzerlikleri olan katılım finans sektörünün bu alanda öncü bir rol oynayabileceği değerlendirilmektedir. Bu çalışmada yeşil finansman, sosyal finansman ve katılım finansın sosyal yönünün geliştirilmesine ilişkin gereksinimler araştırılmış ve ülkemiz özelinde konuya ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yeşil finans, çevre, yeşil dönüşüm, sosyal finans, katılım finans.

Atıf: Koç, İ. & Altuntaş, M. K. (2022). *Yeşil finans uygulamaları ve katılım bankacılığının sosyal boyutu* (Politika Notu: 42). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.

YAZAR HAKKINDA

Dr. İlker KOÇ, 2001 yılında Gazi Üniversitesi İİBF Fakültesi İşletme bölümünden mezun odu. 2004 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nda uzman yardımcısı olarak çalışmaya başladı. 2013 yılında Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümünden yüksek lisans derecesi aldı. Doktora eğitimini 2020 yılında, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Bankacılık Bölümünde tamamladı. Halen Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Mümine Kübra ALTUNTAŞ, 2012 yılında TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Endüstri Mühendisliği Bölümünden fakülte ikincisi olarak mezun oldu. 2013 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda uzman yardımcısı olarak çalışmaya başladı. 2015 yılında TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümünden yüksek lisans derecesi aldı. Halen Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nda katılım bankacılığı biriminde bankacılık uzmanı olarak çalışmaktadır.

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu Politika Notu İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM) tarafından hazırlanmıştır. İKAM, yeni bir iktisadi düşüncenin külli bir şekilde inşası için yetkin fikir ve teorilerin üretilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul Telefon: +90 216 532 63 70 E-posta: bilgi@ilke.org.tr Web: ilke.org.tr

© Tüm hakları saklıdır. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nın yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Yazıda belirtilen görüşler yazara aittir ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nı bağlamaz.

Giriş

Küresel ısınma ve iklim değişimi, birçok otorite tarafından dünya çapında karşılaşılan en önemli risk olarak kabul edilmektedir. Bu tespitte iklim değişiminin, deniz seviyesindeki yükselme, sel, toprak kayması ve orman yangınları gibi zarara sebep olan aşırı hava olayları ile kuraklık artışı ve verim düşüşü sonucu açlık gibi problemler doğurma gibi doğrudan etkilerinin yanı sıra ekonomiye ve kitlesel göçler yoluyla toplum yapısına da büyük zarar verme potansiyelinin olmasının etkisi bulunmaktadır. Esasında küresel ısınma süreci, yaklaşık 500 yıllık bir gelişim süreci bulunan kapitalist iktisadi yapının endüstri devrimi sonrası oluşan kitlesel üretim kapasitesi ve büyük miktarlardaki endüstriyel üretim için talep oluşturmayı hedefleyen aşırı tüketim anlayışının bir sonucudur. Bu sürecin destekleyicisi olarak, neo-liberal büyüme yaklaşımı, sınırsız sermaye birikimi amacı doğrultusunda çevresel kaynakların aşırı kullanımına yol açmıştır. Özellikle fosil yakıtlara dayalı üretim yapısı, karbon başta olmak üzere sera gazı emisyonlarını aşırı derecede arttırarak, küresel ısınma ve iklim değişikliği risklerinin aşırı düzeyde artışına neden olmuştur. Söz konusu süreç dünyayı küresel ısınmanın kendi kendini besleyen, durdurulamaz bir süreç haline gelmesini ifade eden bir iklim krizinin kıyısına getirmiş durumdadır.

İklim değişikliği ve küresel ısınma ile mücadele gereksinimi, 1970'li yıllardan beri çeşitli platformlarda dile getirilen bir konudur. Geçmişte bu konuyla ilgili, 1997 yılında imzalanan Kyoto Protokolü başta olmak üzere, çok sayıda girişimde bulunulmuş ancak istenilen küresel çaptaki hareket sağlanamamıştır. Bugün iklim krizi ile ilgili en önemli uluslararası konvansiyon 2015 tarihli Paris İklim Anlaşmasıdır (United Nations, 2015a). Söz konusu anlaşmaya göre, taraf ülkeler

yüzyılın sonuna kadar küresel ısınmanın "2" derecenin altında tutulmasını sağlamak üzere sera gazı emisyonlarını azaltma taahhüdünde bulunmaktadır. Küresel ısınma ile mücadele ile ilgili diğer önemli bir inisiyatif, Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile ticarette, belirlenen sınırlara uyulmaması halinde karbon emisyonlarına göre raporlama ve vergi yükü getiren Avrupa Yeşil Mutabakatıdır (European Commission, 2019). Bu iki konvansiyon dünya genelinde ülkeleri karbon-nötr bir ekonomiye dönüşmeye zorlamaktadır. Sera gazı emisyonlarının azaltılmasını ve zamanla sıfırlanmasını öngören bu süreç "yeşil dönüşüm" olarak adlandırılmaktadır.

Ekonominin yeşil dönüşümünde finans sektörünün özel bir yeri bulunmaktadır. Finans sektörünün yeşil dönüşüm için reel sektör kuruluşlarını zorlayıcı bir araç olması hedeflenmektedir. Ayrıca, de-karbonizasyon süreci için gereken yatırımların finanse edilmesinde finans sektörünün önemli bir rolünün olması öngörülmektedir. Diğer taraftan, yeşil dönüşüm sürecinin doğuracağı iş gücü ve ekonomik kayıpların yaratacağı sorunların hafifletilmesi amacıyla da "sosyal finans" uygulamalarının yaygınlaştırılması beklenmektedir. Katılım finans ilke ve prensipleri ile oldukça örtüşen sosyal finans, iklim adaleti sağlanması konusunda özel bir öneme sahiptir.

Finansal sektörün, yeşil finans ve sosyal finans ya da diğer yaygın bir kullanım ile sürdürülebilir finans alanında gelişmesi ancak belirli koşulların sağlanması ile mümkündür. Bu çalışmada söz konusu şartların neler olduğu ve bunların karşılanması için gereken adımlar tartışılmakta ve öneriler sunulmaktadır.

Yeşil Finansman Kavramı ve Yeşil Finansmanın Geliştirilmesi

Yeşil finansman, iklim değişikliği başta olmak üzere çevre ile ilgili sorunların çözümüne yönelik faaliyetlerin finansmanı olarak tanımlanabilir. Yeşil finansmanın konusunu temel olarak aşağıdaki faaliyetler oluşturmaktadır (European Comission, 2017).

- Enerji verimliliğinin arttırılması
- Biyo-çeşitliliğin ve temiz su kaynaklarının korunması
- Karbon yutak alanlarının geliştirilmesi
- Kirliliğin önlenmesi ve zehirli atıklardan arındırılmış çevre oluşturulması
- Kentsel sürdürülebilirliğin geliştirilmesi
- Ekonominin de-karbonizasyonu

Söz konusu alanlardan ekonomi ve iklim değişikliği ile mücadelede en önemli konu ekonomik süreçlerinin sera gazı emisyonlarının azaltımı diğer bir deyişle de-karbonizasyonudur. De-karbonizasyon için ise başta üretim faaliyetlerinde yenilenebilir enerji kullanımının artırılması ve fosil enerji kaynakların kullanımının azaltılması ve zamanla sıfırlanması gelmek üzere, döngüsel ekonomi ve atık yönetimi, filtreleme veya karbon yakalama teknolojilerinin geliştirilmesi gibi alanlarda yatırım yapılması gerekmektedir (OECD, 2022).

Yeşil finansmanın en önemli işlevlerden biri söz konusu yatırımların finanse edilmesi diğeri de bundan sonraki süreçte yeşil olmayan (kahverengi) yatırımların finanse edilmemesi veya yüksek maliyetler uygulanmasıdır. Söz konusu yaklaşım "finansal sektörün dönüştürücü gücü" olarak adlandırılmaktadır. Özellikle yurtdışı finansman kaynağı sağlayan uluslararası kuruluşların finansman kriterleri giderek artan şekilde sürdürülebilir veya yeşil faaliyetlere yönelik, tematik bir yaklaşımla belirlenmektedir.

Ülkemizde ekonominin yeşil dönüşümü için finansman sağlayan kaynaklar başlıca aşağıda belirtilmiştir.

- Yurtiçi bankalar ve diğer yerel finansal kuruluşlar,
- Yeşil sermaye piyasası,
- Avrupa Birliği fonları (IPA, HORİZON, EIC, ...),
- Kamu kaynaklı krediler ve hibeler,
- Uluslararası kalkınma kuruluşları (EBRD, EIB, IFC, AFD),
- Uluslararası yeşil para ve sermaye piyasaları (kurumsal yatırımcılar)

Ülkemizde finansal piyasaların en büyük oyuncusu, 2020 yıl sonu itibariyle %88 pazar payı ile bankalardır (BDDK, 2021a). Bu bağlamda, yeşil finansmanın da en büyük kaynağının bankalar olması beklenmektedir. Ancak bankacılık sektörünün hem kaynak vade yapısının kısalığı hem de sağlamış olduğu kredilerin önemli bir kısmının işletme sermayesi ve tüketici kredisi olarak kullanılması nedeniyle, uzun vadeli yeşil dönüşüm yatırımlarını finanse etmede yetersiz kalacağı değerlendirilmektedir. Yurtiçi sermaye piyasalarının kısıtlılığı, özellikle özel sektör tahvil, bono ve sukuk ihraçlarının toplam finansal sektör içerisinde nispeten düşük bir hacme sahip olduğu göz önüne alındığında, ülkemiz sermaye piyasalarının da yeşil dönüşümün finansmanı için yeterli olmayacağı tahmin edilmektedir.

Sonuç olarak, ülkemiz ekonomisinin yeşil ekonomik dönüşümü için en büyük ve en önemli fon kaynağı yurtdışı piyasalardan sağlanacak olan kaynaklardır. Gerek çok taraflı kalkınma kuruluşları gerekse kurumsal yatırımcılardan oluşan uluslararası yeşil para ve sermaye piyasaları gereken uzun vadeli ve uygun maliyetli fonları sağlama kapasitesine sahiptir. Ancak bahse konu olan kaynak-

lardan fon elde edilmesi, kârlılık ve risklilik gibi geleneksel kriterlerin yanı sıra, yatırım konusunun yeşil olup olmamasına ve bunun doğruluğu konusunda yatırımcılara güven verilmesine bağlıdır. Söz konusu koşulun sağlanması için ise aşağıdaki adımların atılması gerekmektedir:

- Yeşil finansmana uygun bir **mevzuat altyapısı** tesis edilmesi,
- Yeşil faaliyetlerin tanımlanmasını sağlayacak bir **taksonomi** hazırlanması,
- Yeşil faaliyetlerin de-karbonizasyonuna ilişkin **ölçüm, doğrulama ve raporlama** altyapısı,
- **İklimle bağlantılı finansal risklerin** ölçümü, analizi ve yönetimi için gerekli altyapının tesisi,
- İklim risklerinin ölçümü ve yeşil faaliyetlerin doğrulanması için **veri gereksinimlerinin** giderilmesi.

Tüm bu alanlarla ilgili olarak, ilgili kurumlarımız nezdinde detaylı çalışmalar başlatılmıştır. Ancak yeşil dönüşümün sağlanmasının yanı sıra yeşil dönüşümün neden olacağı sosyal sonuçların da dikkate alınması ve sürdürülebilirlik bağl amında sosyal finansman süreçlerinin de geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır (World Bank, 2022).

Yeşil Dönüşümün Etkileri ve Katılım Finansın Sosyal Boyutu

Yeşil dönüşümün mevcut en önemli etkisinin ekonomik aktivitede küresel yavaşlama olabileceği değerlendirilmektedir. Söz konusu yavaşlamayı, düşük karbonlu üretim süreçlerinin mal ve hizmet fiyatlarında neden olacağı artış, diğer bir deyişle "yeşil enflasyon" takip edebilecektir. Bunlara ilave olarak yeşil dönüşüm, çeşitli ürünlerde karbon vergisi ve diğer ilave mali yükler doğmasına, üretim kotaları, ihracat ve ithalat kısıtları, bazı işkollarının terk edilmesi gibi toplumun çeşitli kesimleri üzerinde olumsuz sonuçlar doğuracak gelişmeleri de beraberinde ge-

tirebilecektir. Bu bakımdan sosyal finans faaliyetleri ile bahse konu süreçten olumsuz etkilenecek kesimlerin desteklenmesi önem taşımaktadır.

Sosyal finans; yalnızca finansal getiri sağlamakla kalmayan, aynı zamanda olumlu sosyal ve/veya çevresel etkisi olan, ekonomik kaynakları toplumun bu kaynaklara erişimi olmayan kesimlerinin kullanımına sunan plan ve programları içeren ve maddi kazançlar ile sosyal fayda arasında denge kurmaya çalışan bir finans türüdür. Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen 17 amaç ve 169 alt hedeften oluşan, yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegeni korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak için evrensel bir eylem çağrısı olarak nitelendirilen "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları" (United Nations, 2015b) ile son yıllarda sosyal finansa verilen önemin gittikçe arttığı görülmektedir.

Katılım finans ise, kendine has ilke ve prensipleri bulunan, varlığa dayalı olması ve risk paylaşımını esas alan yapısı ile konvansiyonel finanstan ayrışan uluslararası literatürde faizsiz finans ve İslami finans olarak da bilinen bir finans türüdür. Ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren faaliyet gösteren katılım finans, özellikle son yıllarda sektöre verilen stratejik önem ve devlet destekleri ile büyümesini hızlandırmasına rağmen henüz potansiyelinin oldukça altındadır.

Katılım finansın özünde bulunan servetin yeniden dağıtımı ve adil finansal ilişkiler yoluyla sosyal adaleti geliştirme amacı sosyal finans ile yakın bir ilişkiye sahip olmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla, katılım finansta yer alan özellikle zekât, sadaka, vakıf, karz-ı hasen, sukuk ve mikrofinans gibi ürünler sosyal finansın doğal bir parçasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, küresel piyasada İslam Kalkınma Bankası, IMF, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), UNICEF, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Endonezya Merkez Bankası gibi birçok kuruluş katılım finans ile sosyal finansı bir araya getiren çok sayıda ürün ve program ortaya koymaktadır.

Ülkemizde genel olarak finans sektöründe olduğu gibi katılım finansta da bankalar ön plandadır. Katılım bankaları hali hazırda yaptıkları bağış ve zekât uygulamaları ile sosyal finansa katkı sağlamakla birlikte, bazı seçilmiş örneklere aşağıda yer verilmektedir:

- Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından asgari ücretlilerin takibe düşen kredileri için icra takibinin yaptırılmamasına yönelik alınan mesleki tanzim kararı
- Katılım bankalarının, Karz-ı Hasen Vakfı ile işbirliği halinde ihtiyaç sahiplerine karz verilmesi
- Albaraka Türk Katılım Bankası tarafından 1986 yılında kurulan lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde burslar sağlayan Albaraka Bereket Vakfı
- Vakıf Katılım Bankası tarafından elde edilen kârların bir kısmının vakıf bazlı işlere ayrılarak finansman sağlanması
- Sosyal sukuk ihraçları

Sonuç

Dünyanın, iklim değişimi ve küresel ısınma ile mücadelesinde önemli bir yer tutan ve Paris İklim Anlaşması ve Avrupa Yeşil Mutabakatı ile somut koşullara bağlanan yeşil dönüşüm ciddi düzeyde bir ekonomik de-

ğişim süreci gerektirmektedir. Tüm ülkeler için kaçınılmaz olan bu süreç önemli riskleri de beraberinde taşımaktadır. Öncelikle yeşil dönüşüm için gereken finansmanın nasıl ve hangi kaynaklardan sağlanacağının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bunun için, yurtiçi finansal kaynakların yeterli olamayabileceği değerlendirilmekte, uluslararası piyasalardan uygun maliyetli ve vadeli kaynak sağlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, başta taksonomi hazırlanması olmak üzere, dış taraf görüşü veren kuruluşların düzenlenmesi ve lisanslanması, iklimle bağlantılı finansal risklerin analizi ve yönetimi gibi çeşitli gereksinimlerin karşılanması gerekmektedir. İlgili kamu kurumları nezdinde söz konusu alanlarda çalışmalar devam etmektedir.

Yeşil finansmanla ilgili diğer önemli bir ihtiyaç, gerekli mevzuat altyapısının oluşturulmasıdır. Bu konuda, ülkemizdeki ilgili kurumlar, geçtiğimiz dönemlerde gerekli çalışmaları büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. 2020 yılında, SPK tarafından "Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi"; 2021 yılında BDDK tarafından "Kredi Tahsis ve İzleme Süreçlerine İlişkin Rehber"; yine 2021 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığınca "Sürdürülebilir Finansman Çerçeve Dokümanı" ve 2021 yıl sonunda SPK tarafından "Yeşil Borçlanma Aracı, Sürdürülebilir Borçlanma Aracı, Yeşil Kira Sertifikası, Sürdürülebilir Kira Sertifikası Rehberi" yayımlanarak gerekli mevzuat altyapısının tesisine ilişkin kayda değer adımlar atılmıştır.

Öte yandan, BDDK nezdinde 2021 yılında "Sürdürülebilir Bankacılık Çalışma Grubu" oluşturularak sürdürülebilirlik, yeşil finansman ve sosyal finans ile ilgili çalışmalara hız kazandırılmış ve 2022 – 2024 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program'da (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021);

- "Avrupa Yeşil Mutabakatına uyum kapsamında, yeşil bankacılık uygulamalarının geliştirilmesi için strateji oluşturma, kurumsal yapılanma, risk yönetimi, raporlama ve kamuoyuna açıklama alanlarında rehberler hazırlanacaktır"

- "Katılım finans sektöründeki sürdürülebilirlik ve sosyal finans faaliyetlerinin stratejik planlaması ve uygulaması sağlanacaktır"

eylemlerine yer verilerek hem yeşil finans alanında hem de katılım sosyal finans alanında atılacak adımlara ilişkin planlar oluşturulmuştur. Kurumun bu alandaki yol haritasına ise 2022 – 2025 yılları için hazırlanan sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planında (BDDK, 2021b) yer verilmiştir. Planda yer alan;

- "Sosyal finansman faaliyetlerinin geliştirilmesi için olanaklar araştırılacak, katılım finans sistemi ve katılım "fintek"ler kapsamında sosyal finans uygulamalarının arttırılması için çalışmalar yapılacaktır"

eylemleri ile katılım finansın sosyal finansla olan yakın ilişkisinin daha da geliştirilmesine yönelik hedefler ortaya konmuştur.

Öneriler

Ülkemizde yeşil dönüşüm konusunda önemli adımlar atılmıştır. 2021 Temmuz ayında yayımlanan "Yeşil Mutabakat Eylem Planı" (Ticaret Bakanlığı, 2020) ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Şubat 2022'de Konya'da düzenlenen "İklim Şurası" ile önümüzdeki dönemlerde atılması gereken adımlar büyük ölçüde belirlenmiştir. Ancak son derece hızlı gelişen bu süreçte, kurumlar arası koordinasyonun arttırılması, reel sektörün özellikle de "Küçük ve Orta Ölçekteki İşletmelerin" bilinçlendirilmesi önem taşımaktadır. Diğer taraftan, yeşil finansman ve yeşil dönüşüm için yapılacak yatırımların kamu tarafından doğru ve yeterli şekilde teşvik edilmesi gerekmektedir. Yeşil dönüşüm teşviklerinin etkinliğinin sağlanması için uygun bir teşvik politikası oluşturulmalıdır. Özellikle de-karbonizasyon sürecinin dolayısıyla, yeşil faaliyetlerin tanımlanmasında kullanılmak üzere, uluslararası uygulamalarla uyumlu ulusal bir taksonominin hazırlanması gerekmektedir. Hali hazırda Yeşil Mutabakat Eylem Planı uyarınca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının sorumluluğunda öngörülen ulusal taksonominin hazırlanmasında başta finansal sektör düzenleme ve denetim otoriteleri olmak üzere, ilgili kamu kurumlarının etkin bir şekilde katılımı sağlanmalıdır. Diğer taraftan, iklim değişikliği ile mücadele, yeşil dönüşüm ve yeşil finansman konularında kurumlar arası eşgüdüm ve koordinasyonun da sağlıklı bir şekilde sağlanması kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda, ilgili bir kamu kurumlarının bu fonksiyonu sürekli şekilde üstlenmesi faydalı olacaktır.

Yeşil dönüşümün finansman faaliyetlerinin geliştirilmesinde diğer önemli bir konu iklimle bağlantılı finansal risklerin analizi ve yönetilmesidir. Bu konuda da ilgili kurumlar arasında iş birliği yapılması, özellikle iklim risklerinin analizi için gereken verilerin paylaşımı noktasında platform kurulması söz konusu alandaki çalışmalara katkı sağlayacaktır. Nitekim Dünya Bankası tarafından hazırlanan Türkiye'de Yeşil finansmanın geliştirilmesi hakkındaki raporda da aynı öneri tavsiye edilmiştir (World Bank, 2022).

Hâlihazırda ülkemizde yeşil finansman sisteminin tesisi ve geliştirilmesi ile ilgili en büyük eksiklik ulusal bir yeşil finansman strateji belgesi bulunmaması olarak değerlendirilmektedir. Ekonominin yeşil dönüşüm için ihtiyaç duyduğu finansman miktarının tespit edileceği, farklı kurumların yeşil finansman ile ilgili hedef ve

çalışmalarını koordine edecek böyle bir çalışmanın aynı zamanda yatırımcılar nezdinde de önemli bir gösterge olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, öncelikli olarak kamu ve özel kesimden katılımcıların da katkısı ile bahse konu belgenin hazırlanmasına öncelik verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sosyal finans alanında katılım bankalarının gerek uluslararası örnekler gerekse potansiyelleri dikkate alındığında gelişmeye çok açık olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, katılım bankalarının hem mevcut sosyal finans ürün ve uygulamalarının bilinirliğini arttırması ve sosyal finans olarak sınıflandırması hem de fintek ve dijital uygulamalarla desteklenecek yeni ürün ve uygulamaları ortaya koymaları gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla, gerekli araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yürütülerek strateji dokümanları ve politika metinlerinin hazırlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

İLGİLİ YAYINLAR

Bu araştırmayla ilgili yayınlara aşağıdan ulaşabilirsiniz.

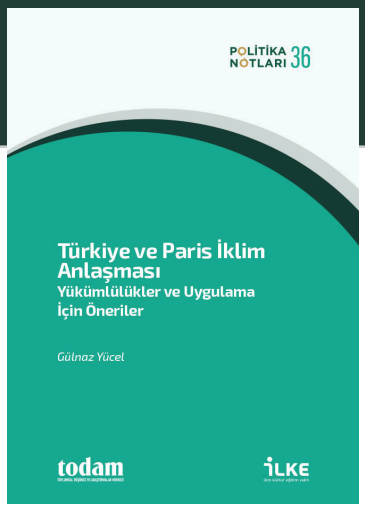

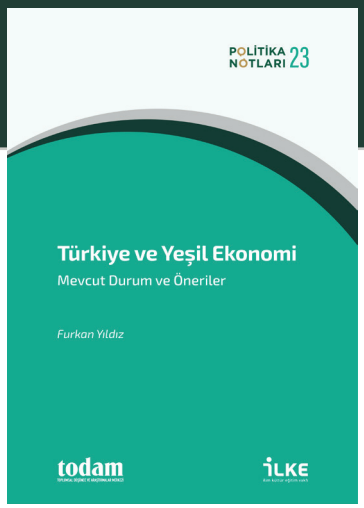

Kaynakça

BDDK (2021a). BDDK *yıllık faaliyet raporu.* https://www.bddk.org.tr/KurumHakkinda/ EkGetir/5?ekId=35. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

BDDK (2021b). *Sürdürülebilir bankacılık stratejik planı (2022-2025).* https://www.bddk.org.tr /KurumHakkinda/EkGetir/5?ekId=36 . (Erişim tarihi: 20.05.2022).

European Commission (2017). *Defining green in the context of green finance.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/environment/enveco /sustainable _finance/pdf/studies/Defining%20 Green%20in%20green%20finance%20-%20final%20report% 20published%20on%20eu%20website.pdf. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

European Commission (2019). *European green deal.* https://eur-lex.europa.eu/ resource.html ?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2021). *Orta vadeli program (2022-2024).* https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/09/Orta-Vadeli-Program-2022-2024.pdf. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

Ticaret Bakanlığı (2020). *Yeşil mutabakat eylem planı.* https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013 b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%B0L.pdf. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

OECD (2022). *A framework to decarbonise the economy* (OECD Economic Policy Papers). https://read.oecd.org/10.1787/4e4d973d-en?format=pdf. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

United Nation, (2015a). *Paris agreement.* https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_ agreement.pdf. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

United Nations (2015b). *Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.* https://www.un.org/ sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/. (Erişim tarihi: 20.05.2022).

World Bank (2022). *Unlocking green finance in Turkey.* https://documents1.worldbank.org/ curated/en/099040002232227038/pdf/P174569076d6f30a20916807841092b30f3.pdf (Erişim tarihi: 20.05.2022).

Yeşil finansman, iklim değişikliği ile mücadele başta olmak üzere çevresel faktörlerin iyileştirilmesi ve zararlı ekonomik süreçlerin sonlandırılmasına yönelik faaliyetlerin finansmanı olarak tanımlanmaktadır. Önemi dünya genelinde artmakta olan yeşil finansman, her geçen gün büyüyen bir piyasaya dönüşmektedir. Ülkemizin çeşitli uluslararası anlaşmalar uyarınca taahhüt ettiği yeşil dönüşümü sağlamak üzere, söz konusu piyasalardan kaynak sağlama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda hem ülkemizde yeşil finansman faaliyetlerinin geliştirilmesi hem de uluslararası yeşil finansal piyasalara ulaşılabilmesi için çeşitli altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bununla beraber, yeşil ekonomik dönüşümün neden olacağı ekonomik sorunların hafifletilmesi amacıyla sürdürülebilir finansın bir unsuru olan sosyal finansın da geliştirilmesi gerekmektedir. Sosyal finans ile prensipleri bakımından önemli benzerlikleri olan katılım finans sektörünün bu alanda öncü bir rol oynayabileceği değerlendirilmektedir. Bu çalışmada yeşil finansman, sosyal finansman ve katılım finansın sosyal yönünün geliştirilmesine ilişkin gereksinimler araştırılmış ve ülkemiz özelinde konuya ilişkin öneriler sunulmuştur.

İLKE ilim kültür eğitim vakfı | ikam İSLAM İKTİSADI ARAŞTIRMA MERKEZİ

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul Telefon: +90 216 532 63 70 E-posta: bilgi@ikam.org.tr Web: ikam.org.tr